

Datum

2021-03-09

Vår referens

Irma Cupina

Utredningssekreterare

irma.cupina@malmö.se

Tjänsteskrivelse

Remiss om En gemensam angelägenhet (SOU 2020:46) HVO-2021-507

Sammanfattning

Regeringen beslutade den 2 augusti 2018 om direktiv till en kommitté för ökad ekonomisk jämlikhet. Kommittén som tog namnet Jämlikhetskommissionen fick i uppdrag att lämna förslag som syftar till att långsiktigt öka den ekonomiska jämlikheten och öka möjligheterna till social rörlighet.

Utredningen lämnade över sitt betänkande till regeringen i augusti 2020. Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden har fått betänkandet *En gemensam angelägenhet* (SOU 2020:46) på remiss. Kommissionen lämnar förslag inom flera politikområden, framförallt utbildning, bostäder och integration. I betänkandet konstateras vikten av tidiga insatser och att utbildning är central för att skapa jämlika villkor. Bostäder och närmiljö pekas ut som viktiga för att skapa jämlika uppväxtvillkor.

Hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningens synpunkter presenteras i förvaltningens förslag till yttrande. Förvaltningens förslag till yttrande fokuserar på nämndens ansvarsområden. Förvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till förslagen i remissen men anser att flertalet av förslagen är för breda och idébaserade.

Förslag till beslut

1. Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden godkänner förvaltningens förslag till yttrande om remissen *En gemensam angelägenhet* (SOU 2020:46).

Beslutsunderlag

- En gemensam angelägenhet (SOU 2020:46) volym 2
- En gemensam angelägenhet (SOU 2020:46) volym 1
- Tjänsteskrivelse HVON 2021-03-24 Remiss om En gemensam angelägenhet (SOU 2020:46)
- Förvaltningens förslag till yttrande

Beslutsplanering

Hälsa-, vård- och omsorgsnämndens arbetsutskott 2021-03-16

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden 2021-03-24

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Regeringen beslutade den 2 augusti 2018 om direktiv till en kommitté för ökad ekonomisk jämlikhet. Kommittén som tog namnet Jämlikhetskommisionen fick ett brett uppdrag som sammanfattas i följande tre punkter:

- föreslå åtgärder som kan bidra till att utjämna skillnader i uppväxtförhållanden, samt i möjligheter till god utbildning och arbete med goda arbetsvillkor
- överväga åtgärder som stärker den enskildes rätt i förhållande till starka ekonomiska intressen
- lämna förslag till andra typer av jämlikhetsskapande åtgärder.

Utredningen lämnade över sitt betänkande till regeringen i augusti 2020. Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden har fått betänkandet *En gemensam angelägenhet* (SOU 2020:46) på remiss.

Kommissionen lämnar förslag inom flera politikområden, framförallt utbildning, bostäder och integration. I betänkandet konstateras vikten av tidiga insatser och att utbildning är central för att skapa jämlika villkor. Bostäder och närmiljö pekas ut som viktiga för att skapa jämlika uppväxtvillkor. Kommissionen föreslår bland annat ett starkare statligt ansvar för bostadsförsörjningen genom statliga topplån och hyresgarantier. Vidare anser kommissionen att allmännyttan bör ges ett tydligare mandat. Hyresgästernas inflytande över renoveringsbeslut behöver stärkas.

Slutsatserna i underlaget presenteras med varierande detaljeringsgrad. När det gäller vissa områden finns relativt detaljerade genomgångar och förslag med lagtext. Dessa förslag presenteras närmare nedan. Inom andra områden presenteras huvuddragen i en lösning, men utan problemformulering eller konsekvensanalys. Dessa slutsatser kallas rekommendationer. En tredje kategori slutsatser avser mer övergripande bedömningar av läget på ett visst område, vilket inte nödvändigtvis behöver utmynna i ett förslag utan exempelvis kan bestå i en rekommendation att så långt möjligt bevara status quo. Sådana slutsatser kallas i texten bedömningar. Tjänsteskrivelsen och förvaltningens förslag till yttrande behandlar endast de förslag, rekommendationer och bedömningar som berör området äldreomsorg, hälsa eller nämndens målgrupp.

Kommissionen föreslår stärkta sociala försäkringar och att 80 % av de försäkrade ska få 80 % av den ordinarie lönen. Arbetslöshetsförsäkringen föreslås bli obligatorisk och baserad på tidigare inkomst.

Kommissionen föreslår ett starkare statligt ansvar för infrastruktur i syfte att stärka konsumenternas ställning på vissa marknader, till exempel elförsörjning och bredband. Ett annat konsumentproblem i många hushåll är överskuldsättning. Som komplement till skuldsanering föreslås absolut preskription av fordringar efter finländsk förebild.

Nedan följer en sammanställning av förslagen i *En gemensam angelägenhet* (SOU 2020:46) del 2, som på något sätt berör hälsa-, vård- och omsorgsnämndens ansvarsområde, följt av en sammanställning av rekommendationer och bedömningar inom området äldreomsorg.

17.3.6 Uppsökande kulturpolitik

Förslag: Kraven på att kulturpolitiken ska vara uppsökande skärps. Den förda politiken utvärderas med avseende på detta mål.

20.3.1 Förbättrad tillgång till ekonomiskt överkomliga bostäder

Förslag: Återgå till den målformulering för bostadspolitiken som gällde fram till 2008.

Målformuleringen bör lyda: ”Målet för bostadspolitiken är att alla ska ges förutsättningar att leva i goda bostäder till rimliga kostnader och i en stimulerande och trygg miljö inom långsiktigt hållbara ramar. Boende- och bebyggelsemiljön ska bidra till jämlika och värdiga levnadsförhållanden och särskilt främja en god uppväxt för barn och ungdomar. Vid planering, byggande och förvaltning ska en miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling vara grund för verksamheten.”

Förslag: Regeringen bör successivt höja nivån på investeringsstödet för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande (förordning 2016:881). Nivå och utformning bör följa de utvärderingar och förändringar i förordningen som görs för att säkra bättre måloppfyllelse.

Regeringen bör initiera en utvärdering av investeringsstödet med avseende på vilka gruppers bostadssituation som förbättras och på den regionala variationen i tilldelning av stödet. Utvärderingen bör ligga till grund för förändringar i förordningen som leder till att större del av investeringsstöden kan gå till byggande i storstadsområdena.

20.3.4 En social bostadspolitik

Förslag: Regeringen bör låta undersöka fler alternativ för en svensk social bostadssektor, däribland en statlig allmännytta, genom tilläggsdirektiv till utredningen om en socialt hållbar bostadsförsörjning.

Förslag: Lagstiftningen om allmännyttiga kommunala bostadsbolag ses över med syfte att förtydliga det handlingsutrymme för att bedriva social bostadspolitik som finns inom ramen för affärs-mässighetskravet. Även detta bör kunna göras genom tilläggsdirektiv till utredningen om en socialt hållbar bostadsförsörjning.

Förslag: Regeringen bör införa en statlig hyresgaranti med Försäkringskassan som ansvarig myndighet.

Förslag: En utredning behöver initieras för att fastställa i vilken utsträckning bostadsbidrag inte godkänns som inkomst bland fastighetsbolagen. Syftet med en sådan utredning bör vara att antingen via lag eller via frivilliga överenskommelser uppnå en situation där bostadsbidraget kan användas för att efterfråga en bostad i högre utsträckning än i dag.

Förslag: Bostadsbidraget bör återupprättas som bostadspolitiskt instrument. Detta kräver en resursförstärkning av bostadsbidraget, med sikte på att höja den bidragsgrundande bostadskostnaden och ersättningsgraden. Regeringen bör ge ett tilläggsdirektiv till Utredningen om bostadsbidrag och underhållsstöd – minskad skuldsättning och ökad träffsäkerhet (S 2018:13) med uppdrag att föreslå ett antal alternativa utformningar inom ramen för ett givet resurstillskott.

Förslag: Inför ett lagstadgat krav på hyresgästernas möjlighet att välja nivå vid renovering.

22.3.4 Absolut preskription för konsumentfordringar

Förslag: Inför en absolut preskription för långvarigt överskuldsatta när det gäller konsumentfordringar i preskriptionslagen.

23.3.2 Jämlika levnadsvanor och arbetsmiljö

Förslag: Regeringen bör tillsätta en utredning för att ta fram ett konkret program med verkningfulla åtgärder för att främja goda levnadsvanor framför allt bland unga i alla socioekonomiska grupper. Åtgärder som bör utredas är:

- skatt på ohälsosamma produkter
- subventioner till hälsosam mat
- märkning av varor med högt innehåll av ämnen som socker och salt
- riktade insatser och uppsökande verksamheter för särskilda grupper
- åtgärder för att främja fysisk aktivitet, dessa bör bland annat innefatta en översyn av hur stödet till idrotten kan utformas för att i större utsträckning främja rörelse och föreningsliv bland unga från socioekonomiskt svaga hem.

23.3.2 Alkoholkonsumtion

Förslag: Varningstextalternativen 1, 8 och 11 elimineras från Alkoholförordningen 13 §.

Förslag: Knyt alkoholskatten till konsumentprisindex.

23.3.2 Spelande

Förslag: Marknadsföring av kommersiella spel ska kombineras med varningstexter av samma slag som gäller alkohol och tobak.

Förslag: Inför i Tryckfrihetsförordningen 1 kap. 12 § en möjlighet att, i likhet med vad som gäller för alkohol och tobak, begränsa reklam för kommersiella spel. Motsvarande förändring krävs i Yttrandefrihetsgrundlagens första kapitel.

Förslag: En statligt administrerad spelportal skapas, till vilken samtliga statliga och licensierade bolag är knutna. Den arbetande spelutredningen ges tilläggsdirektiv om att utarbeta ett konkret förslag med denna inriktning.

Förslag: När en person loggar in för att spela, ska ett maximalt spelbelopp avsättas för de närmaste 24 timmarna för spel på samtliga spelformer som är tillgängliga på den gemensamma plattformen. Den arbetande spelutredningen ges tilläggsdirektiv om att utarbeta ett konkret förslag med denna inriktning.

Förslag: Tillgängligheten till spel begränsas genom begränsade öppettider. Den arbetande spelutredningen ges tilläggsdirektiv om att utarbeta ett konkret förslag med denna inriktning.

23.3.3 En jämlik och behovsbaserad hälso- och sjukvård

Förslag: En utredning bör tillsättas med syfte att klargöra möjligheten att via ett statligt stimulansbidrag åstadkomma en centraliserad upphandling av sjukvårdspersonal.

27.3.2 Sociala investeringar

Förslag: Utred kommunernas och regionernas möjligheter att avsätta medel och disponera positiva ekonomiska resultat i sociala investeringar.

27.3.5 Dataunderlag för analys och forskning

Förslag: Utred behovet av kompletterande dataregister för uppföljning, tillsyn, utvärdering och forskning inom de nämnda områdena (barnhälsa, arbetsmiljö, förmögenhetsstatistik och försäkringar på arbetsmarknadsområdet) och eventuellt andra där liknande behov kan identifieras. Särskild uppmärksamhet bör riktas mot områden där datainsamling under senare år

har försvårats till följd av nya styrregimer.

Utredningens bedömningar och rekommendationer, relevanta för hälsa-, vård- och omsorgsnämnden, följer nedan.

18.3.1 Tillgång till äldreomsorg

Bedömning: En bibehållen eller ökad omfattning av den offentligt finansierade äldreomsorgen i form av hemtjänst och äldreboende bidrar till både jämlikhet och jämställdhet och har dessutom positiva effekter på arbetsutbudet i ekonomin.

20.3.2 Anpassade boenden för äldre

Bedömning: Statens kapitaltillskott för att underlätta bostadssituationen för äldre bör inriktas på anpassade boenden med hög tillgänglighet snarare än investeringsstöd för byggande av särskilda boenden. Boenden på den reguljära marknaden med hög tillgänglighet och anpassningsgrad är eftertraktade av de äldre och verkar kunna leda till flyttkedjor, så att större bostäder blir lediga.

23.3.3 Förebyggande folkhälsoansvar

Rekommendation: Regionerna bör få ett utökat uppdrag i form av att följa folkhälsoutvecklingen och i samarbete med kommunerna bedriva preventivt arbete inom regionen.

23.3.3. Hjälpmedel för personer med funktionsnedsättningar

Rekommendation: Huvudalternativet för utprovning av hjälpmedel till personer med funktionsnedsättningar bör vara offentlig drift. Om privata vårdgivare utnyttjas inom en region, får de inte ha koppling till en särskild producent av hjälpmedel. Hjälpmedel bör endast få lämnas ut av offentliganställd personal, som ska upplysa patienten om det billigaste likvärdiga alternativet och att patienten kommer att få betala mellanskillnaden för det fall ett dyrare alternativ väljs.

27.3.2 Institutionella frågor – sociala investeringar

Rekommendation: Skapa en analysmyndighet med uppgift att i dialog med kommuner och regioner utveckla, standardisera och sprida vetenskapligt grundade metoder för att värdera kostnader och nyttor med sociala investeringar.

Hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningens synpunkter presenteras i förvaltningens förslag till yttrande. Förvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till förslagen i remissen men anser att flertalet av förslagen är för breda och idébaserade.

Ansvariga

Gisela Öst, förvaltningsdirektör